

Statskonsulenternes Indberetninger for Aaret 1917.

VIII.

Beretning fra Statskonsulent J. Jensen.

Min Tid har som sædvanlig været delt mellem Rejser og Hjemmearbejde, og Rejserne har igen været dels Forretningsrejser, dels Studierejser, dog har Formaalet gerne været noget blandet. Saavel i 1917 som i 1916 har jeg deltaget i Tilsynet med Hestekøbene, dels for at kontrollere Udførselen og dels for at værne om tjenlige Avls-hopper. Dette Kontrolarbejde er direkte ikke synderlig tilfredsstillende, da der rent undtagelsesvis kommer en god Hoppe til Salg, og der i saa Fald er noget i Vejen med den som Avlsdyr betraget. Men indirekte giver det at følge Handelen et indgaaende Kendskab baade til Handelsvaren og Handelsforholdene, som jeg ikke tidligere har haft Lejlighed til at erhverve mig saa godt, og som jeg anser for nyttigt, for ikke at kalde det nødvendigt, som Supplement til Dyrskuebelæringen. Og Besøg paa de større Markeder har ikke tilnærmelsesvis givet det indgaaende Kendskab til Handelsvaren, som der her har været Lejlighed til. 1917 har tilmed været et godt Aar i nævnte Retning, idet Købene i Modsætning til det foregaaende Aar ogsaa omfattede større og sværere Heste — kun ikke de allersværeste — af det tidligere rigtige Handelshesteslags. Selv om den store Mængde har været tarveligere, har der dog været iblandet gode, saavel 1. som 2. Klasses Handelsheste, saa det er forkert at tro, at Købene

kun omfatter Affald. I saa Fald var det paa Tide at overveje Ændringer; thi Selverkendelse er jo en nødvendig Forudsætning for Forbedring. Men uagtet Hestene ved Slutningen af Aaret blev magre, især i Sammenligning med Handelsvaren tidligere, og derfor gennemgaaende saa daarligt ud, saa har man dog kunnet glæde sig over saa mange gode, kurante Heste, vi har kunnet producere.

D y r s k u e r e j s e r n e omfatter tillige Kaaringsrejserne, der holdes i Vintertiden. Hingstekaaringerne begyndte i Slutningen af Februar og endte hen i Marts og afholdtes som sædvanlig paa 11 Pladser i Jylland samt Odense, Nykøbing F. og Roskilde. Jeg deltog som Leder i dem paa 3 nær, idet jeg var upasselig. Aarg. 1914 (Fødselsaar) var tarvelig, sml. med 1913, der var usædvanlig god, ikke alene for den jyske men ogsaa for Frederiksborg-Racens Vedkommende. Af Hoppekaaringer tillod min Tid mig kun at lede 6, af hvilke to var af særlig Interesse, da der ved disse fremstilledes Hopper, der var Døttre af Matadorerne *Aldrup, Høvding* og *Karmark Høvding*.

Af H i n g s t e s k u e r har jeg overværet 8 af de jyske, med hvilke der var forenet amtsvise Afdelinger af det paa Grund af Transportvanskeligheder opgivne Ungskue i Hjørring. Statsskuerne var gennemgaaende gode og fyldige med en god Høst af unge Hingste til Stambogen. Til Roskilde og Odense kunde jeg ikke komme.

Af D y r s k u e r har jeg besøgt 12 af de største og af Af k o m s s k u e r en Del paa Sjælland og Fyn, til Dels for at se Af k o m a f b e l g i s k e H i n g s t e. Krydsningsavlens mellem Belgiere og Landhopper synes at brede sig, og det er derfor nødvendigt at undersøge Sagen og ikke nøjes med at fælde en Dom alene bygget paa Tro og teoretiske Slutninger. Efter min nu fleraarige Erfaring kan jeg udtale, at Resultatet gennemgaaende er tilfredsstillende.

Af H j e m m e a r b e j d e er det aarlig tilbagevendende Stambogsarbejde det største. Deraf udkom der Hingstestambog XXIV med 49 Nr., talrige Billeder og et

længere Forord med en Del paa Statistik byggede Slutninger om Avlsforhold samt et Tillæg med Stamtavler udarbejdede til 6. Led. Desuden udkom Hoppestambog XVI med 665 Nr., ligeledes med en Del Avlsstatistik. Ved Siden af Praksis er Stamtavler og i det hele det rige Stam-bogsmateriale den eneste Kilde til at trænge ind i Avlens Mysterier, og den har ikke været nok benyttet. Men Sagen er af saa stor Betydning og interesserer mig saa stærkt, at den optager meget af min Tid og Tanke, og jeg haaber at opleve at faa Lejlighed til at bearbejde mit gennem en Menneskealder samlede store Erfaringsmateriale for deraf at uddrage praktiske Regler for Hesteavl. Desuden har jeg udarbejdet adskillige Artikler til Tidsskrifter — deriblandt Oversigten over Hestene i 1916 i Tidsskrift for Landøkonomi — og Ugeblade.

Af Foredrag har jeg holdt 8, der har været stærkt besøgte.

Af Møder har jeg overværet en Del, men Hestefaget er ikke møderigt.

Paa Rejser har jeg været fra mit Hjem i 115 Dage.

IX.

Beretning fra Statskonsulent Fr. Hansen.

Det forløbne Aar har ikke skilt sig meget fra de foregaaende hvad Konsulentarbejdet angaar. Det har som sædvanlig nærmest været knyttet til de bestaaende landøkonomiske Foreningers Virksomheder, og deres Omfang ses lettest af omstaaende tabellariske Oversigter.

Markforsøgenes Antal er gaaet lidt tilbage baade i Landbo- og Husmandsforeningerne. Omtrent $\frac{2}{3}$ af Forsøgene har været Gødningsforsøg. Den ualmindelig tørre Sommer har medført, at Udslagene af Gødningen har været meget smaa, men Antallet af mislykkede Forsøg synes dog ikke at have været større end sædvanlig, ca. $\frac{1}{5}$. De fleste af Landboforeningerne (75 af 78) deltager nu i Markforsøgene, saa der kan ikke ventes nogen større Udvidelse af Arbejdet paa den Kant. Bestræbelserne gaar derfor og-

Foreningen af jyske Landboforeningers Planteavlssarbejder 1908—17.

Aar	Lokale Markforsøg	Forevisnings- marker	Planteavls- udstillinger		Foreninger med Præ- miering af:		Redskabsprøver og Forevisning af Maskiner	Foreninger med:	
			Sommer	Efteraar	Markbrug	Høvebrug		Fremavl af Sædekorn	Indkøb af Frø
	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal			
1908....	1146	19	5	11	27	—	—	—	—
1909....	1442	22	11	11	32	—	—	—	—
1910....	1315	25	12	14	30	—	—	—	—
1911....	1196	31	13	10	39	5	9	—	—
1912....	1147	28	13	14	32	3	9	5	—
1913....	1305	27	8	25	24	2	5	15	32
1914....	1495	31	8	12	23	4	1	11	33
1915....	1303	36	4	16	34	5	4	16	36
1916....	1191	30	9	22	37	10	5	25	40
1917....	1143	37	9	12	21	6	—	27	43

Indenfor De samvirkende jyske Husmandsforenin-
ger er udført tilsvarende Arbejder:

1908....	122	27	—	—	—	—	—	—	—
1909....	144	54	18	—	—	—	—	—	—
1910....	181	50	22	—	112	96	—	—	—
1911....	143	35	19	—	160	142	—	—	—
1912....	163	20	30	—	140	85	—	12	—
1913....	244	27	31	—	173	108	—	8	2
1914....	404	45	20	—	187	118	—	10	20
1915....	377	44	32	—	261	179	—	10	26
1916....	423	52	47	—	235	157	—	15	43
1917....	373	51	34	—	212	146	—	15	33

saa mere og mere i Retning af at grundforbedre dette Ar-
bejde ved kritisk Behandling af Resultaterne, jævnsides
med, at der tages andre Opgaver op.

Forevisningsmarkerne har holdt sig i Antal, men
mange Steder har Foreningerne en Tilbojeligbed til at
lade disse blive en Slags faste Forsøgsmarker. Hvorvidt

dette er en Gevinst for Forsøgsarbejdet i Landboforeningerne kan være tvivlsomt.

Planteavlstudstillingerne har ogsaa holdt sig i det sædvanlige Antal. Besøget ved disse Udstillinger angives at have været fra 300 til 1900. Sidstnævnte Tal er forbløffende stort, men samme Forening har gennem mange Aar kunnet samle Interessen om dette Arbejde, bl. a. derved, at Udstillingen danner Afslutning paa Konkurrencen mellem gode, velholdte og lønnende Mark- og Havebrug.

Præmieringen af Mark- og Havebrug synes ellers ikke at have haft forøget Interesse i Landboforeningerne, hvorimod den har holdt sig nogenlunde uforandret i Husmandsforeningerne. Men det ses altsaa, at enkelte Foreninger har Taget paa at holde dette Arbejde gaende.

Som Helhed kan det ikke siges, at disse Sider af Planteavlssarbejdet har afvundet saa stor Opmærksomhed, som det saa ofte har gjort, navnlig ikke i Landboforeningerne; i Husmandsforeningerne synes det at have gaaet nok saa godt. Vanskelighederne med at skaffe Gødning og den tvungne Aflevering af Afgrøderne i Forbindelse med den lille Høst har svækket Lysten og Foretagsomheden noget. — Glædeligt er det derfor at se, at andre og ikke mindre betydningsfulde Arbejder synes at vinde øget Interesse. Dette gælder blandt andet alt, hvad der angaar Grundforbedringsarbejderne. Fire Landboforeninger har saaledes gennemført den for et Par Aar siden paabegyndte systematiske Undersøgelse af hele 7 Byers samlede Areal paa den Maade, at alle vandledende Partier i Markerne bliver kortlagte, saaledes at der forholdsvis let kan afgives et Skøn over, hvorvidt Arealerne, med Udsigt til en rimelig Bekostning, kan afvandes eller ikke. Arealerne bliver samtidig undersøgte for Kalktrang. Resultaterne af dette Aars Undersøgelser falder ganske sammen med foregaaende Aars, nemlig, at over Halvdelen (50—90) af det undersøgte Areal trænger til Kalk. — At Landmændene er agtpaagivende over for Kalktrangen i Jorden giver sig et haandgribeligt Udtryk deri, at der ifølge Hedeselskabets

Tidsskrift i Aarene 1905—16 er udkørt alene paa flyttelige Spor 3,694,000 Kubikmeter Mergel, hvilket efter den Mængde, der almindeligvis gives pr. Td. Ld. (ca. 15 m³), vil svare til Merglingen af ca. 250,000 Td. Ld. Aaret 1917 har ikke været gunstigt for Mergelkørselen, idet en stor Del af Statens eller Hedeselskabets Spormateriel blev beslaglagt til Brug ved Tørvefabrikationen, og Statsbanerne indstillede ligeledes Transporten af Mergel, men desuagtet er der dog ifølge Hedeselskabets Beretning udkørt 295,000 Kubikm. Mergel paa Sporbanerne og ca. 1600 Vognl. paa Trafikbanerne. Der var imidlertid af Jordbrugerne ansøgt om at faa 25,000 Vognl. pr. Jernbane. Der var saaledes 2 Kv. Mil, som maatte undvære den tiltrængte Kalk. Af Gødningskalk er der udkørt ca. 1400 Vognl. i Aarets Løb. En stor Del af denne Mergel og Kalk anvendtes selvfølgelig paa ny opdyrket Hedejord o. lign., men største Delen gaar dog til ældre dyrkede Arealer. At Opdyrkningsarbejdet i Heder, Moser og Kær ogsaa er gaaet rask fra Haanden i det forløbne Aar ses ligeledes af Hedeselskabets Beretning, idet der ved dettes Vejledning er istandgjort ca. 2200 Hektar af Moser og Enge, og der var begæret Vejledning for det tredobbelte Areal. Det mærkes ligeledes, at Lokalkonsulenterne, som er udrustet med Nivelleringsinstrument, tages mere og mere i Brug for smaa lokale Vandafledningsarbejder.

Hovedspørgsmaalet blandt Landmændene har dog været: Hvordan gaar det med Kunstgødningen, faar vi noget? Desværre har jeg lige saa lidt som de fleste andre Vejledere kunnet give noget særligt beroligende Svar. Jeg har dog ikke betænkt mig paa at henstille til alle Jordbrugere, som arbejder med god gammel Kulturjord eller Jord, som i flere Aar har faaet rigelig Fosforsyre, at være uden Bekymring for denne Gødning de første Aar, idet at næsten alle Forsøg paa denne Slags Jorder giver et saa lille Merudbytte for Tilførsel af denne Gødning, at det med de nuværende Priser paa Gødningen og Markafgrøderne er en tvivlsom Forretning at anvende den.

Selvfølgelig vil Høstudbyttet derved nedstemmes no-

get, hvilket fra et Samfundsstandpunkt set er mindre heldigt. Men de forløbne Aars Prisreguleringer har desværre ikke taget saa omfattende Hensyn til alle Sider, at Forhold som de nævnte maa fremkomme. Naar 100 kg Superfosfat koster 24 à 28 Kr., og denne kun er i Stand til at frembringe et Merudbytte af 100 kg Korn, der skal afleveres til Staten for 23 Kr., da kan det ikke forsvares at tilraade Brugen deraf.

Fremavlen af Sædekorn og Indkøb af Markfrø har været nogenlunde som foregaaende Aar.

Ved Udarbejdelsen af Planerne for de nævnte Arbejder og Drøftelsen af disse har jeg deltaget i større eller mindre Udstrækning, ligesom jeg ogsaa har bistaaet enkelte Jordbrugere i Driftsspørgsmaal af forskellig Art. — Jeg har deltaget i 58 Udvalgmøder, hvoraf 12 angaaende Forsøgsplaner og lign., 23 angaaende andre Forhold vedrørende Planteavl og Driftsforhold, samt en Række Møder i »Det tekniske Landbrugsudvalg«. — Jeg har deltaget i en Del af Landboforeningernes Delegeretmøder og Bestyrelsesmøder samt i »Hedebruget«s Møder, desværre var jeg forhindret i at deltage i Husmændenes Sendemandsmøde. — Efter Anmodning fra Vandbygningsdirektøren har jeg deltaget i Besigtigelsen af vandlidte Arealer ved Nymindegab. Ligeledes har jeg efter Anmodning fra Det kgl. danske Landhusholdningsselskab deltaget i Besigtigelsen af Arealerne omkring den Del af Gudenaen, hvor der har været Tale om at anlægge en større Opstemning af Vandet til Brug for et stort Elektricitetsværk. Jeg har ligeledes deltaget i en Del Møder i Det landøkonomiske Driftsbureau. — Ialt har jeg haft 153 Rejsedage og besvaret ca. 600 Breve samt afgivet et stort Antal Erklæringer over forskellige Sager. Og gennem Telefonen er besvaret et betydeligt Antal Spørgsmaal af forskellig Art. Jeg har holdt 9 Foredrag og deltaget i en Del Udstillinger.

Min Virksomhed som Leder af Forsøgsstationens Arbejder vil fremgaa af Beretningen herom i Aarsberetningen fra Statens Planteavlsudvalg.